

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta (HE 91/2026 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 45/2026 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 15/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Borgström, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Karin Cederlöf, maa- ja metsätalousministeriö
- johtava asiantuntija Johanna Vanhatalo, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkuspäällikkö, erikoistutkija Janne Artell, Luonnonvarakeskus
- tutkimusprofessori Panu Halme, Suomen ympäristökeskus
- johtava asiantuntija Minna Ojanperä, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- juristi, luonnonsuojeluasiat Vilma Holkko, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toimitusjohtaja Emma Kari, One Planet Oy
- monimuotoisuusasiantuntija Liisa Toopakka, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Metsähallitus
- Lupa- ja valvontavirasto
- Vantaan kaupunki
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Suomen Luontopaneeli
- Suomen Kuntaliitto
- Hiilipörssi Oy
- Finanssiala ry

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

- Metsäteollisuus ry
- Nature Business Network
- Sahateollisuus ry
- Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luonnonsuojelulakia.

Esityksen tarkoituksena on antaa luonnon ennallistamista koskevaa EU:n asetusta täydentävät kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimista koskevat säännökset. Lakiin tehtäisiin myös muutokset, jotka aiheutuvat luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelua koskevan direktiivin muuttamisesta suden suojeluaseman osalta.

Esityksen mukaan ennallistamissuunnitelman laatiminen tapahtuisi ympäristöministeriön johdolla yhteistyössä keskeisten ministeriöiden ja muiden toimijoiden kanssa ja päätöksen tekisi valtioneuvosto. Susi poistettaisiin lajisuojelua koskevan sääntelyn soveltamisalasta ja sen suojelua koskevat säännökset sisältyisivät jatkossa ainoastaan metsästyslainsäädäntöön.

Lailla mahdollistettaisiin myös voimassa olevien säännösten mukaisesti tuotettavien luonnonarvojen eli luonnonarvohehtaareiden käyttäminen muuhun kuin heikennyksen hyvittämiseen eli esimerkiksi yritysten ympäristövastuullisuuteen sekä yhteisöjen ja kansalaisten vapaaehtoiisiin luontotekoihin. Säännöksillä on tarkoitus vauhdittaa luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä Suomessa. Lisäksi lakiin tehtäisiin teknisluonteisia muutoksia.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä esitetään luonnonsuojelulakiin useita muutoksia, joista merkittävimmän uuden säännöskokonaisuuden muodostavat luonnonarvokauppaa koskevat säännökset. Lailla on tarkoitus mahdollistaa myös voimassa olevien säännösten mukaisesti tuotettavien luonnonarvojen eli luonnonarvohehtaareiden käyttäminen muuhun kuin heikennyksen hyvittämiseen eli esimerkiksi yritysten ympäristövastuullisuuteen ja vapaaehtoiisiin luontotekoihin. Lakiin esitetään lisättäväksi tarvittavat säännökset EU:n ennallistamisasetuksessa säädetyn ennallistamissuunnitelman laatimisesta. Lisäksi esitys sisältää eräitä teknisluonteisia ehdotuksia, kuten suden poistaminen luonnonsuojelulain lajisuojelua koskevan sääntelyn soveltamisalasta.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna seuraavin huomautuksin.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

Lajisuojelua koskevan luvun soveltamisala

Hallituksen esityksen 68 §:n muutosehdotuksella susi esitetään poistettavaksi lajisuojelua koskevan sääntelyn soveltamisalasta ja sen suojelua koskevat säännökset sisältyvät siten jatkossa ainoastaan metsästyslainsäädäntöön. Esityksen taustalla on kesäkuussa 2025 annettu suden suojeluasemaa koskeva luontodirektiivin muutos (EU) 2025/1237. Suden siirtäminen luontodirektiivin liitteestä IV (tiukasti suojellut lajit) liitteeseen V (lajit, joiden ottaminen luonnosta voi vaatia hyödyntämisen säätelyä) mahdollistaa myös muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Kun susi ei luontodirektiivin liitteen muutoksen jälkeen sisälly kyseiseen liitteeseen, 68 § ei siihen enää sovellu. Valiokunta pitää siten perusteltuna ja luonteeltaan teknisenä muutoksena sitä, että myös luonnonsuojelulakiin tehdään luontodirektiivin ja suden suojeluaseman muuttamisen edellyttämät tarkistukset. Valiokunta huomauttaa, että Suomella on muutoksesta riippumatta vastuu siitä, että suotuisa suojelun taso suden osalta säilytetään.

Kansallinen ennallistamissuunnitelma

EU:n ennallistamisasetus on tullut voimaan 18.8.2024. Asetus velvoittaa jäsenvaltiot laatimaan asetuksen 14 ja 15 artikloissa tarkoitetun kansallisen ennallistamissuunnitelman ja toimittamaan sen Euroopan komissiolle viimeistään 1.9.2026. Komission palautteen jälkeen valtioneuvosto hyväksyy kansallisen ennallistamissuunnitelman syksyllä 2027. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2026.

Ennallistamisasetuksen 15 artiklan 2 kohdan mukaan ehdotus ensimmäiseksi kansalliseksi ennallistamissuunnitelmaksi on laadittava yksityiskohtaisena 30.6.2032 asti ulottuvalle ajanjaksolle ja se voidaan laatia strategisena katsauksena sen jälkeiselle ajanjaksolle. Jäsenvaltion on laadittava tarkistettu kansallinen ennallistamissuunnitelma viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2032. Toinen tarkistettu kansallinen ennallistamissuunnitelma on laadittava viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2042.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on säätää kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta siltä osin kuin se on tarpeen. Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelusta ja hyväksymisestä ei säädetä voimassa olevassa luonnonsuojelulaissa, joten sitä koskevaa säännöstä ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin. Valiokunta korostaa, että hallituksen esitys sisältää ainoastaan mainitun toimivaltaa koskevan säännösehdotuksen. Ehdotus ei koske kansallisen ennallistamissuunnitelman sisältöä, vaan ainoastaan ministeriöiden välistä työnjakoa ja valtioneuvoston toimivaltaa sekä muutoksenhakuoikeutta. Sillä luodaan siten hallinnollinen ja oikeudellinen kehys ennallistamisasetuksen täytäntöönpanolle.

Ehdotetun uuden 13 a §:n mukaan ympäristöministeriö vastaa ennallistamisasetuksessa tarkoitetun kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta. Kukin ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevan osuuden. Ennallistamissuunnitelman täytäntöönpanon ohjaus ja seuranta kuuluvat toimialallaan kullekin ministeriölle. Valtioneuvosto päättää kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksen toimittamisesta komissiolle ja hyväksyy kansallisen ennallistamissuunnitelman.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

Ennallistamissuunnitelma rinnastuu kansalliseen luonnon monimuotoisuusstrategiaan laaja-alaisuudeltaan. Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 24 §:n mukaan ympäristöministeriön toimialaan kuuluvat muun muassa alueiden käyttö ja luonnonsuojelu, joten ensisijainen vastuu kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta on ympäristöministeriöllä. Ennallistamisveloitteet kattavat myös maatalous- ja metsäekosysteemejä, joten suunnitelman laatiminen liittyy merkittävästi maa- ja metsätalousministeriön toimialaan ja ulottuu myös usean muun ministeriön toimialaan. Ennallistamisasetuksen veloitteet ulottuvat useille sektoreille kaupunkiympäristöistä luonnonympäristöihin, metsätalouteen, maatalouteen ja virtaaviin vesiin, joten myös kansallisen ennallistamissuunnitelman yhteiskunnallinen merkitys on hyvin suuri. Suunnitelma tulee laatia yhtä laajassa yhteistyössä kuin kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja päätös suunnitelmasta on hyväksyttävä valtioneuvoston yleisistunnossa, koska se koskee usean ministeriön toimialaan kuuluvia asioita.¹ Valiokunta korostaa sen tärkeyttä, että suunnitelma laaditaan aidosti poikkihallinnollisesti kaikkien niiden ministeriöiden kesken, joiden toimialaan se vaikuttaa.

Ennallistamissuunnitelman oikeudellinen luonne

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on nostettu esiin kriittisiä huomioita siitä, että hallituksen esityksessä ehdotettuun toimivaltasäätelyyn ennallistamissuunnitelman hyväksymisestä liittyisi riski eduskunnan lainsäädäntövallan sitomisesta ennakolta ministeriötason linjauksin. Ennallistamisasetuksen kansallista täytäntöönpanoa valmistellaan parhaillaan erillisessä hankkeessa.

Asetuksen 15 artiklan 3 kohdan a mukaan kunkin jäsenvaltion on sisällytettävä kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan myös tämän artiklan 7 kohdan mukaisesti vahvistettua yhdenmukaista muotoa käyttäen niiden alueiden määrällinen määrittäminen, jotka on ennallistettava 4—12 artiklassa vahvistettujen ennallistamistavoitteiden saavuttamiseksi 14 artiklan mukaisesti tehdyn valmistelutyön perusteella ja viitteelliset kartat mahdollisesti ennallistettavista alueista. Komission antaman täytäntöönpanoasetuksen mukaan toimenpiteet edellytetään kuvattavaksi sanallisesti. Alueellisesti toimenpiteet edellytetään täytäntöönpanoasetuksen mukaan ilmoitettavaksi joko 10x10 kilometrin tai 1x1 kilometrin ruudukoina tai monikulmioina. Mikäli ennallistamissuunnitelmalla olisi osoitettu jotain alueita, voisi tällaisella ennallistamissuunnitelman merkinnällä olla ohjausvaikutusta siihen, miten alueen käyttöä arvioidaan maankäyttö- ja ympäristöoikeudellisessa lainsäädännössä. Perustuslakivaliokunnan mielestä on ongelmallista, että viitteellisten karttojen ja niiden sisältöihin liittyviä kysymyksiä ei ole arvioitu lakiesityksessä.

Valiokunta korostaa, että kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelussa on korostettu sen olevan tasoltaan hyvin yleinen, tiekarttamainen. Sillä ei ole tarkoitus olla oikeusvaikutuksia yksityisiin maanomistajiin, eikä ennallistamissuunnitelman valmistelussa ole katsottu siinä voitavan osoittaa yksittäisiä ennallistettavia alueita. Suunnitelma luo suuntaviivat sille, miten luonnon tilaa parannetaan ja kaupunkivihreää lisätään tulevina vuosikymmeninä. Kysymyksessä

---

¹ Valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 12 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan säännöksessä yksilöityjen asioiden lisäksi myös muut asiat, joiden yhteiskuntapoliittinen tai taloudellinen merkitys sitä edellyttää.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

on strateginen ja vaiheittain tarkentuva kokonaisuus, jossa jäsenvaltioille jää liikkumavaraa valita kustannustehokkaimmat ja kansallisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut. Suunnitelmassa ei määritellä tarkkoja alueita, hankkeita tai toteutustapoja, vaan nämä ratkaisut tehdään erikseen toimeenpanovaiheessa ja kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Jos ennallistamissuunnitelman perusteella tulee tarpeelliseksi ottaa käyttöön uusia ohjauskeinoja, joilla olisi vaikutusta yksityisiin maanomistajiin, näistä tulee säätää lailla, missä yhteydessä on myös arvioitava vaikutuksia perustuslain 15 §:n mukaiseen omistusoikeuden suojaan ja mahdolliseen valtion korvausvelvollisuuteen. Ennallistamissuunnitelmaa tullaan toimeenpanemaan julkisella rahoituksella nykyisten ja tulevien ohjelmien ja hankkeiden kautta eduskunnan vuosittain päättämän budjetin mukaisesti. Yksityismaiden ennallistamista tai suojelua voidaan laajentaa myös varmistamalla METSO- ja Helmi-ohjelmien riittävä rahoitus. Yksi keino on myös meren- ja vesienhoidon suunnitelmien toimeenpanon tehostaminen. Näin ollen esitys ei vaikuta eduskunnan budjetti- eikä lainsäädäntövaltaan.

Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa lausunnossaan, että ennallistamissuunnitelma ei itsessään tuo viranomaisille uutta toimivaltaa. Suunnitelma ei saa myöskään johtaa harmaaseen suojeluun. Ennallistamissuunnitelman toimeenpano julkisella rahoituksella sopeutetaan käytännössä eduskunnan vuosittain päättämän valtion budjetin mukaisesti. Ympäristövaliokunta toteaa, että kun ennallistamissuunnitelmaa toteutetaan tarkistettuna vuoteen 2050 asti, se tarjoaa mahdollisuuksia pitkäjänteiseen ja oikeudenmukaiseen suunnitteluun yli hallituskausien. Näin myös ennallistamisen kustannuksia on mahdollista tasapainottaa ajallisesti ja alueellisesti. Valiokunta yhtyy kuitenkin perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että suunnitelmalla voi olla vaikeasti arvioitavia vaikutuksia julkisyhteisöjen maankäyttöön ja julkiseen talouteen. Ennallistamissuunnitelma on pyrittävä laatimaan siten, että perustaksi otetaan tehokkaimmat ja myös asetuksen vaatimusten täyttämisen kannalta tarkoituksenmukaisimmat keinot ennallistamiseen sekä sellainen tavoitteiden laskeminen ja kustannussäästöt, että luontokadon pysäyttämisen tavoitetta ei vaaranneta. Ennallistamissuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, ettei siihen ei sisälly pidemmälle meneviä toimenpiteitä kuin on ennallistamisasetuksen kannalta välttämätöntä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan arvioinut kriittisesti ehdotetun sääntelyn oikeusvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta toteaa, että sen saaman selvityksen mukaan valtioneuvoston tarkoituksena on, ettei ennallistamissuunnitelmaan sisällytetä viitteellisiä kartoja eikä ennallistamissuunnitelmalla ole oikeusvaikutuksia yksityiseen maanomistajaan. Valiokunnan mielestä on ongelmallista, että tämä ei ilmene ehdotetusta laista. Perustuslakivaliokunta on aiemmin todennut, ettei pelkästään hallituksen esityksen perusteluilla voida esimerkiksi määritellä ja laajentaa sääntelyn soveltamisalaa. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslakivaliokunnan mielestä voidaan pitää selvänä, että pelkästään ehdotetun luonnonsuojelulain 13 a §:n kaltaisella säännöksellä ei voida ulottaa vaikutuksia yksityisten omaisuuteen. Perustuslakivaliokunta edellyttää ehdotetun sääntelyn tarkentamista siten, että säädöstaolta ilmenee selvästi, että ennallistamissuunnitelmaan ei voi sisältyä sellaista asetuksessa tarkoitettua viitteellistä karttaa tai sellaisia toimenpiteitä, joilla voisi olla joko suoraan tai muun lainsäädännön tulkinnan osana oikeusvaikutuksia perustuslain 15 §:n suojaamaan omaisuuteen nähden. Tällainen muutos on

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Ympäristövaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnossaan edellyttämää sääntelyn tarkentamista 13 a §:ssä. Tarkennuksen mukaan ennallistamissuunnitelmalla ei ole vaikutusta yksityisten maanomistajien oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Lisäksi tarkennetaan, että asetuksen 15 artiklan 3 a) kohdassa tarkoitetuissa viitteellisissä kartoissa ei osoiteta ennallistamistoimenpiteitä yksityisomistuksessa oleville maa-alueille. Vapaaehtoiset yksityisen maanomistajan toimet kuten HELMI-ohjelman kautta ja luonnonarvomarkkinoiden kautta toteutettavat ennallistamistoimet ovat eri asemassa ja voidaan tarvittaessa sisällyttää ennallistamissuunnitelmaan. Toimenpiteitä on siten tarkoitus tehdä myös yksityismailla maanomistajan vapaaehtoisuuden nojalla, mutta niitä ei osoiteta viitteellisissä kartoissa.

Valiokunta korostaa, että vaikka hallituksen esityksessä ehdotetaan ainoastaan säädettäväksi ministeriöiden ja valtioneuvoston toimivallasta eikä suunnitelman sisällöstä, ja vaikka kansallisen ennallistamissuunnitelman laatiminen on vielä kesken, olisi ollut perusteltua tuoda eduskunnalle esiin pääpiirteet ennallistamisasetuksen merkittävistä oikeusvaikutuksista. On ilmeistä, että asetuksen täytäntöönpano tulee edellyttämään myös lain tasoista täydentävää sääntelyä esimerkiksi asetuksessa määriteltyjen velvoitteiden tarkemmista perusteista. Sääntelykokonaisuus on muutoinkin taloudelliselta merkitykseltään niin huomattava, että eduskunnan tiedonsaantioikeuden turvaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ennallistamisasetuksen kansallisen toimeenpanosuunnitelman laadinnassa tulkitaan EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) luontotyyppien tulkintakäsikirjaa (Interpretation Manual of European Union Habitats) maksimaalisia kansallisia joustoja käyttäen niin, että kansantaloudelliset vaikutukset minimoidaan ja määrittelyistä tehdään niin selkeärajaiset, että ne kannustavat monimuotoisuustyön vapaaehtoiseen lisäämiseen.

Osallistaminen ja muutoksenhakuoikeus

Ennallistamisasetuksen 14 artiklan 20 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ennallistamissuunnitelman valmistelu on avointa, läpinäkyvää, osallistavaa ja toimivaa ja että yleisölle, mukaan lukien kaikille asianmukaisille sidosryhmille, annetaan varhaisessa vaiheessa ja tosiasiallisesti mahdollisuus osallistua sen valmisteluun. Kansallisesti tulee myös säätää ennallistamissuunnitelmaa koskevasta muutoksenhakuoikeudesta ennallistamisasetuksen resitaalissa 82 todetun sekä Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi. Århusin yleissopimuksen mukainen yleisön muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus on pantu täytäntöön voimassa olevan luonnonsuojelulain 128 ja 134 §:n säännöksiin. Luonnonsuojelulain 134 §:ään ehdotetaan siten lisättäväksi sama valitusoikeus kuin luonnonsuojeluohjelman osalta. Sen mukaan kansallisen ennallistamissuunnitelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös valtakunnallisella yhteisöllä, joka valvoo maanomistajien etua tai edistää luonnon- taikka ympäristönsuojelua.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että luonnonsuojelulain 134 §:n muutosehdotuksessa muutoksenhakuoikeus koskee myös kansallisen ennallistamissuunnitelman hyväksymisestä tehtävää päätöstä. Esityksestä ei ilmene täysin selvästi, millaiset asiat ennallistamissuunnitelmaa koskevasta päätöksestä voisivat tulla

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

muutoksenhaun kohteeksi. Ehdotus muutoksenhakua koskevan säännöksen muuttamiseksi voi valiokunnan mielestä olla omiaan lisäämään osaltaan epäselvyyttä siitä, millaisia oikeusvaikutuksia ehdotetulla ennallistamissuunnitelmalla on.

Ympäristövaliokunta katsoo, että perustuslakivaliokunnan näkemys on ymmärrettävä sen valossa, miksi ja miten se edellyttää ympäristövaliokunnan muuttavan lakiehdotuksen 13 a §:ää. Koska vastaavantyyppisistä muista suunnitelmista, kuten vesienhoitosuunnitelmista saa valittaa, ja peruste säännöksille on siten kuin hallituksen esityksen perusteluissa on todettu muualla kuin suunnitelman oikeusvaikutuksissa, muutoksenhakuoikeutta on kuitenkin pidettävä perusteltuna.

Ennallistamissuunnitelman merkitys

Kansallinen ennallistamissuunnitelma luo hallinnollisen rakenteen laaja-alaiselle luonnon tilan parantamiselle. Suunnitelmassa tarkastellaan ekosysteemejä kokonaisuutena (metsät, suot, vedet, maatalousympäristöt, kaupunkiympäristöt), joten suunnitelma ulottuu useille sektoreille ja edellyttää siten aidosti poikkialhallinnollista valmistelua. Suunnitelman laatimiseksi jäsenvaltion on tehtävä artiklassa 14 luetellut, mittavat taustaselvitykset ja ennallistamissuunnitelma on laadittava 15 artiklan 3 kohdan mukaan käyttäen komission täytäntöönpanosäädöksillä vahvistamaa sähköistä lomaketta.

Ennallistamissuunnitelman taloudellinen merkitys on ennallistamisasetuksen valmistelussa arvioitu erittäin merkittäväksi. Komission arvio alkuperäisen ehdotuksen kustannuksista Suomelle oli 931 miljoonaa euroa vuodessa. Vaikka kustannusarvio on kansallisesti arvioitu ylimitoitetuiksi, kustannukset ovat todennäköisesti hyvin merkittävät. Valiokunta korosti asetusta koskevassa lausunnossaan (YmVL 41/2022 vp — U 76/2022 vp), että toimia tulee kohdistaa kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti kaikille luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisille sektoreille ja tarvittavien hyvin erilaisten toimien tulee olla käytännössä toteuttamiskelpoisia. Valiokunta korosti myös, että luonnon tilan parantamista koskevien toimien tulee perustua ensisijaisesti maanomistajien vapaaehtoisuuteen ja kannustinjärjestelmää tulisi kehittää sellaiseksi, että se houkuttelee maanomistajia tekemään huomattavasti aikaisempaa enemmän monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä.

Erityisen merkittävää on, että ennallistamistoimet kohdistuvat myös suojelualueiden ulkopuolelle, mikä on keskeistä tavoitteena olevan luontokadon pysäyttämistavoitteen saavuttamiseksi. Valiokunta painottaa, että ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat yhteensovittaen toteutettuna ennallistamissuunnitelmasta on saavutettavissa merkittäviä hyötyjä. Parantamalla luonnon tilaa voidaan turvata luonnon monimuotoisuuden lisäksi tulevien sukupolvien hyvinvointia, elinkeinojen toimintaedellytyksiä, huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä. Luonnon tilan parantaminen kuten heikentyneiden elinympäristöjen ennallistaminen, mukaan lukien luonnonarvokauppa ja hoito, tarjoavat tulevaisuudessa uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia. Luonnonsuojelulakiin ehdotetut muutokset luonnonarvokaupasta voivat vauhdittaa luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä, mikä osaltaan voi merkittävästi lisätä ennallistamis- ja luonnonhoitotoimien määrää, tuoda yksityistä rahoitusta luonnon suojeluun sekä tukea heikentyneiden luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen palautumista.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

Valiokunta korostaa, että julkisen ja yksityisen rahoituksen on toimittava jatkossakin toisiaan täydentäen. Lähtökohtana on kuitenkin oltava ennallistamiseen osoitettujen toimien kohdentuminen muille kuin yksityisten maanomistajien maille siten kuin edellä on todettu ja 13 a §:n muutoksella täsmennetään, ellei kyse ole maanomistajan vapaaehtoisesta toiminnasta eli ennallistamissuunnitelmaan ei voi sisältyä sellaisia toimenpiteitä, joilla voi olla oikeusvaikutuksia perustuslain 15 §:n suojaamaan omaisuuteen nähden.

Luonnonarvomarkkinat

Luonnonarvomarkkinoiden kehittyminen voi osaltaan tukea EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luonnonsuojelulain 11 lukua siten, että viranomaisvarmennettujen luonnonarvohehtaarien käyttöä laajennetaan vapaaehtoisen ekologisen kompensaaation lisäksi myös muihin vapaaehtoiisiin luontotekoihin, kuten yritysten ja yhteisöjen luontovastuullisuuden osoittamiseen. Tavoitteena on edistää luonnonarvomarkkinoiden hallittua kehittymistä siten, että ne perustuvat tutkittuun tietoon, avoimuuteen ja luotettavaan viranomaismenettelyyn. Voimassa olevan lain mukaan maanomistaja voi tuottaa luonnonarvohehtaareita vain siihen, että joku toinen voi niillä hyvittää aiheuttamansa luontohaitan. Jatkossa esimerkiksi yritys voi ostaa luonnonarvohehtaareita osoittaakseen vastuullisuuttaan, vaikka sen toiminnassa ei olisi aiheutunut mitään hyvitetävää haittaa.

Tarkoituksena on täydentää olemassa olevia keinoja luonnon tilan parantamiseksi. Muutos on tarpeen, koska luontokadon pysäyttäminen ja ennallistamistavoitteiden saavuttaminen edellyttävät selvästi nykyistä laajempaa rahoituspohjaa. Julkinen rahoitus ei yksin riitä vastaamaan kasvaviin ennallistamistarpeisiin. Kiristyneessä valtiontalouden tilanteessa on tärkeää löytää uusia markkinaehtoisia ratkaisuja, joilla voidaan vastata samanaikaisesti useampaan tarpeeseen. Luonnonarvomarkkinoilla voidaan samanaikaisesti edistää esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden, ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen tavoitteita sekä vesistöjen tilan parantamista. Onkin myös tärkeää, että luonnonarvomarkkinoiden kehittäminen ei heikennä julkisen sektorin luonnonsuojelupanostuksia, vaan toimii niitä täydentävänä työkaluna.

Luonnonsuojelulakiin on vuonna 2022 sisällytetty säännökset vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta, mutta mallin käyttö on toistaiseksi lähtenyt hitaasti liikkeelle. Kehittyvä luonnonarvomarkkina voi tarjota toimijoille mahdollisuuden löytää omaan arvoketjuun läheisesti liittyviä toimia ja kohteita, joiden luonnon tilaa voidaan parantaa. Luonnonarvomarkkinat luovat maanomistajille uusia ansaintamahdollisuuksia ja tarjoavat myös valtion maiden osalta keinon täydentää budjettirahoitusta ennallistamissuunnitelman toteuttamisessa suojelualueiden ulkopuolella toimittaessa.

Muutoksen odotetaan lisäävän ennallistamista ja luonnonhoitoa erityisesti heikkotuottoisilla tai talouskäytön ulkopuolisilla alueilla ja tukevan uhanalaisten luontotyyppien ja lajien tilan paranemista. Luonnonarvojen käytön laajentaminen vauhdittaa käytännön toimia luonnon monimuotoisuuden hyväksi. Samalla se vähentää viherpesun riskiä verrattuna vapaamuotoisiin tai heikosti todennettaviin ympäristöväittämiin. Viherpesun riskiä ei ole, kun luonnonarvot tuotetaan viranomaisvarmennetusti.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

Luonnonarvohehtaari ja luontoteko

Ympäristöministeriön vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta antaman asetuksen (933/2023, jäljempänä kompensatioasetus) 1 §:n mukaan tuotettavien luonnonarvojen laskentayksikkönä käytetään luonnonarvohehtaaria. Vapaaehtoiseen ekologisten kompensatioiden kehittämiseen luonnonarvohehtaari on ekologisten tieteilijöiden tietoon pohjautuva laskentayksikkö, jonka käyttö myös luontotekojen pohjana on kannatettavaa.

Valiokunta korostaa, että luonnonarvohehtaari on immateriaalioikeudellinen käsite, eikä se anna mitään määräysvaltaa siihen maa-alueeseen, jolla luonnonarvo tuotetaan. Luonnonarvohehtaarin ostaja saa ainoastaan oikeuden esittää viranomaisen todentaman väitteen siitä, että sen aiheuttama heikentyminen luonnonarvoihin on kompensoitu tai että se on tehnyt tietyn suuruisen luontoteon. Luonnonarvojen tuottamisalue säilyy maanomistajan omistuksessa ja siihen kohdistuu joko ekologisen kompensatioiden tai luontoteon hyväksymistä koskevan viranomaispäätöksen johdosta vain tuotettavia luonnonarvoja koskeva hävittämis- ja heikentämiskielto.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on lausunnossaan korostanut, että tuotettavien luonnonarvojen käyttäminen yrityksen ympäristövastuun osoittamiseen on hallituksen esityksen mukaan mahdollista myös kansainvälisille toimijoille. Luontotekoa ei siis sidota maantieteellisesti eli Suomessa on mahdollista tehdä luontoteko, vaikka yrityksen arvoketjun haitat aiheutuisivat ulkomailla. Hallituksen esityksessä todetaan, että kansainväliset toimijat hyödyntäisivät tuotettavia luonnonarvoja todennäköisesti tilanteissa, jossa ne toimivat Suomessa ja haluavat osoittaa toimintansa vastuullisuutta suomalaiselle yhteisölle, mutta myös rahoittajilleen, tuotantoketjulle ja osakkeenomistajilleen. Valiokunta yhtyen maa- ja metsätalousvaliokunnan huomioon katsoo, että luonnonarvokaupan kehitystä ja valtionraajat ylittävän luontokaupan osuutta markkinoista on tärkeää seurata lainmuutosten voimaantulon jälkeen, ja mahdollisiin ongelmiin tulee puuttua ripeästi.

Luonnonsuojelulain 101 §:ssä säädetään ekologisen kompensatioiden vastaavuudesta siten, että luonnonarvojen heikentyminen on hyvitetävää samalla tai siihen rajautuvalla metsäkasvillisuusvyöhykkeen osa-alueella, samalla merialueella ja saman tai rajautuvan päävesistöalueen samassa vesimuodostuma- tai vesiluontotyypissä, jolla heikennys aiheutuu; ja sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu. Suomessa ei ole voimassa olevan tai tämän muutoksen jälkeen mahdollista kompensoida toisessa maassa aiheutuvaa ekologista haittaa tai vastaavasti ulkomailla kompensoida Suomessa aiheutettavaa ekologista haittaa. Luontotekoa sen sijaan ei sen sijaan ehdoteta sidottavaksi maantieteellisesti eli Suomessa on mahdollista tehdä luontoteko, vaikka yrityksen arvoketjun haitat aiheutuisivat ulkomailla. Toistaiseksi vapaaehtoisten luonnonarvoyksiköiden kysyntä on erittäin paikallista. Käytännössä kaikki yritystenväliset ostajat hankkivat yksiköitä lähes yksinomaan siitä maasta, jossa niiden pääkonttori sijaitsee.

Uuteen 104 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi luontoteon käsite. Luontoteolla tarkoitetaan luonnonarvoja lisäävillä toimilla tuotettavien luonnonarvojen käyttämistä vapaaehtoisesti esimerkiksi yrityksen luontovastuullisuuden osoittamiseen tai muuhun luonnon monimuotoisuutta tukevaan toimintaan. Luontoteot perustuvat samoihin luonnonarvohehtaareiden tuottamiseen ja laskentaa koskeviin sääntöihin kuin ekologinen

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

kompensaatio, ja maanomistaja voi itse päättää, mihin tarkoitukseen hän hyväksyy tuottamiaan luonnonarvoja käytettävän.

Luontoteon hyväksyminen edellyttää viranomaispäätöstä. Viherpesuriskien ehkäisemiseksi suurilta, kestävyysraportointivelvollisilta yrityksiltä edellytetään, että ne osoittavat joko, ettei niiden toiminnasta aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia biodiversiteetille, tai että ne noudattavat lieventämishierarkiaa eli ensisijaisesti välttävät ja minimoivat haittoja ja hyvittävät Suomessa aiheutuvia välittömiä luontohaittoja mahdollisuuksien mukaan.

Valiokunta pitää julkista rekisteriä tärkeänä osana luonnonarvokaupan avoimuutta ja luotettavuutta. Lakiehdotuksen 106 §:n mukaan lupa- ja valvontavirasto merkitsee sekä kiinteistörekisteriin että luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan julkiseen rekisteriin tiedon tuotettavien luonnonarvojen käytöstä 104 a §:n mukaisena luontotekona.

Luonnonarvomarkkinasääntelyn jatkokehitystarpeita

Valiokunta toteaa, että luonnonarvomarkkinoiden käynnistyminen on tärkeä tavoite. Koska vapaaehtoinen ekologinen kompensatio on lähtenyt hitaasti liikkeelle, voi uhkana olla myös luonnonarvomarkkinoiden hidas käynnistyminen. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on myös nostettu esiin luonnonarvomarkkinoiden rajallinen potentiaali, joka perustuu siihen, että suojeluhuvely kattaa ainoastaan uhanalaisen luontotyypin luonnontilaltaan edustavan esiintymän pysyvän suojelun. Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että markkinan ei tulisi perustua ainoastaan heikentyneiden alueiden ennallistamiseen, vaan myös luonnonarvoiltaan merkittävien kohteiden pysyvän suojelun tulisi olla yrityksille houkutteleva ja vaikuttava vaihtoehto.

Hallituksen esityksen mukaan maanomistaja voi tuottaa luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä luonnonarvoja käytettäväksi ekologiseen kompensatioon ja luontotekona. Jo valmiiksi arvokkaan luonnon suojelu ei välttämättä lisää luonnonarvohehtaareita, mutta on ehdottoman tärkeä toimi tulevien mahdollisten heikennysten tai haittojen ehkäisemiseksi. On tärkeää, että myös suojeluun perustuvat ratkaisut tunnustetaan nykyistä paremmin osaksi luonnonarvomarkkinoita. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää lausunnossaan tärkeänä, että ympäristövaliokunta arvioi vielä mahdollisuutta täsmentää luonnonsuojelulain sääntelyä siten, että myös suojeluhuvelyä voidaan käyttää luontotekona.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on myös katsottu, että esityksessä jää epäselväksi, voidaanko suojelu hyväksyä luontotekona ja sovelletaanko siihen samoja periaatteita kuin ekologisen kompensatian suojeluhuvelyksessä. Ympäristövaliokunta selventää, että tarkoituksena on, että myös suojeluhuvelyä voidaan käyttää luontotekona. Uudessa 104 a §:n säännöksessä viitataan 103 §:ään, jota sovelletaan luonnonarvojen tuottamiseen niin aktiivisin toimenpitein kuin suojelullakin. Säännöksen sanamuodon tarkentaminen on perusteltua siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään.

Luonnonsuojelulaissa ja kompensatioasetuksessa (933/2023) suojeluhuvely on määritelty tavalla, joka rajoittaa sen käytettävyyttä merkittävästi. Hyvitysalueella tuotettavien luonnonarvojen laatu ja määrä arvioidaan kompensatioasetuksen 4 §:n mukaan

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

luonnonarvohehtaareina perustuen luonnonarvon tilan paranemaan ja sen pinta-alaan. Luonnonarvon tilan paranema on se lisäys, joka toimenpiteillä tavoitellaan eli hyvittäville toimenpiteillä tavoiteltava luonnonarvon tila verrattuna sen tilaan ennen toimenpiteitä. Tavoiteltava tila määritetään perustuen parhaaseen tieteelliseen tietoon siitä, mikä on kunkin luonnonarvon vaste hyvittäviin toimenpiteisiin ja suojeluun huomioiden tieteellinen epävarmuus.

Käytettävyyttä rajoittaa se, että suojeluhuvelytyksessä saa laskea hyötyä vain kohteen (mahdollisesta) luonnontilaistumisesta suojelun jälkeen. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa täysin luonnontilaisen kohteen suojelemisesta koituu vain passiivisen ennallistumisen hyöty. Todellisuudessa merkittävin hyöty kertyy niin sanotusta vältetystä haitasta, eli kohteen mahdollisen tuhoutumisen tai heikentymisen estämisestä. Samassa yhteydessä osa hyödystä mitätöityy maankäyttöpaineen siirtyessä muualle (niin sanottu vuoto), joten todellinen hyöty kertyy yhtälöstä kohteen luonnontilaistuminen + vältetty haitta - heikentymisen vuoto muualle. Esimerkiksi BOOST-tutkimushanke² on tehnyt useita käytännön ehdotuksia ja esimerkkilaskelmia suojeluhuvelytystä koskevien säännösten korjaamiseksi.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliiton MTK:n toteuttamien pilottihankkeiden perusteella voidaan myös todeta, että nykyinen ekologisen kompensaation suojeluhuvelytystä koskeva sääntely ei tue riittävästi markkinoiden kehittymistä, kun kompensaatioasetuksessa säädetty lisäisyys on suojelun osalta niin tiukasti rajattu, että jo ennestään edustavissa elinympäristöissä lisäisyyttä ei käytännössä synny. Tämä rajoittaa suojelun käyttöä keinona luonnonarvokaupassa ja hidastaa luonnonarvomarkkinoiden käynnistymistä.

Valiokunta katsoo, että sääntelymuutosten valmistelu sen osalta, miten vältetty haitta ja vuoto huomioitaisiin, tulee aloittaa mahdollisimman nopeasti. Suojeluhuvelytyssääntelyn kehittäminen edellä kuvatulla tavalla vastaisi myös erityisesti luonnonarvomarkkinoita kohtaan esitettyyn kritiikkiin ohjaamalla toimenpiteitä kaikkein luonnontilaisimpiin kohteisiin, joissa vältetystä haitasta kertyvä hyöty on laskennallisesti suurin. Ympäristöministeriö on teettänyt Suomen ympäristökeskuksella tammikuussa 2025 valmistuneen selvityksen "Suojeluhuvelytyksen ekologisen kompensaation keinona Suomessa". Siinä tarkasteltiin suojeluhuvelytyksen käytön edistämistä Suomessa, tunnistettiin mahdolliset haasteet ja riskit sekä ehdotettiin niihin ratkaisuja. Selvityksessä arvioitiin käytössä olevia ja ehdotettuja menetelmiä suojeluhuvelytyksen suuruuden laskemiseksi, mutta ei vielä kehitetty yksityiskohtaista laskentamenetelmää vältetyn heikennyksen tuottamista luontohyödyistä. Vältetyn haitan määrä on mahdollista huomioida suojeluhuvelytyksen osalta lain 101 ja 103 §:n nojalla annettavassa ympäristöministeriön asetuksessa sitten, kun tieteellisesti luotettava laskentamenetelmä saadaan kehitettyä.

Kehittyvät luonnonarvomarkkinat voivat tarjota toimijoille mahdollisuuden löytää omaan arvoketjuun läheisesti liittyviä toimia ja kohteita, joiden luonnon tilaa voidaan parantaa. Maanomistajan näkökulmasta luonnonarvomarkkinoissa keskeisiä tekijöitä ovat päätäntävalta omasta omaisuudesta, oikeuksien selkeys sekä mahdollisuus kohtuulliseen ja ennakoitavaan tulonmuodostukseen. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa lausunnossaan, että alueidenkäytön monihyötyisyyden turvaaminen on keskeistä sekä toiminnan tehokkuuden että

---

² Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama monivuotinen tutkimuskonsortio, Ekologinen kompensaatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

maanomistajien osallistumishalukkuuden näkökulmasta. Sääntelyn on mahdollistettava luonnonarvojen ja muiden luontohyötyjen tuottaminen ja kehittäminen samoilla alueilla myös pitkällä aikavälillä.

Lieventämishierarkia ja raportointivelvollisuus

Ympäristövastuullisesti toimiakseen yritysten tulee välttää ja minimoida haitalliset luontovaikutukset eli noudattaa niin kutsuttua lieventämishierarkiaa. Suojeluhyvitysten hankkimisen ja ekologisten kompensatioiden tuottamisen tulee aina tapahtua lievennyshierarkian viimeisenä keinona eli vasta sen jälkeen, kun oman toiminnan haitallisten luontovaikutusten pienentämisen kaikki muut mahdollisuudet on hyödynnetty. Lakiehdotuksen 3 §:n uuteen 8 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi yleistasoinen edellytys lieventämishierarkian noudattamisesta. Erityinen edellytys ehdotetaan säädettävän 104 a §:n 2 momentissa koskemaan niitä kirjanpitolain (1136/1997) 7 luvun 1 §:n nojalla kestävyysraportointivelvollisia hakijoita, joiden toiminnalla on merkittäviä biodiversiteettivaikutuksia. Saadakseen rekisteriin kirjauksen luontoteosta kestävyysraportointivelvollisen toimijan on voitava osoittaa kestävyysraportoinnillaan joko että yrityksellä ei ole merkittäviä biodiversiteettivaikutuksia tai jos merkittäviä biodiversiteettivaikutuksia raportoinnin mukaan aiheutuu, että yritys noudattaa lieventämishierarkiaa eli ennen luontotekoa toiminnassaan välttää ja minimoi sekä mahdollisuuksien mukaan hyvittää toiminnassaan luonnonarvoille aiheutuvia haittoja. Suomessa kestävyysraportointivaatimuksen piirissä on noin 120 yritystä. Lieventämishierarkian mukaan haittoja luonnolle on ensisijaisesti vältettävä, sen jälkeen minimoitava ja vasta viimesijaisena keinona tulee toteuttaa hyvittäviä toimenpiteitä. Pienemmille yrityksille ei luoda uusia velvoitteita, jotta osallistumisen kynnys säilyy kohtuullisena. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi yksityishenkilö, yhdistys, pieni yritys tai kaupunki voi rahoittaa luontoteon ilman lievennyshierarkian dokumentointivelvollisuutta, mutta suuryritykset ja pörssiyritykset joutuvat sen osoittamaan.

Myös ne yritykset, joita kestävyysraportointivelvollisuus ei koske, voivat halutessaan vapaaehtoisesti raportoida lieventämishierarkian noudattamisesta. Vapaaehtoisen raportoinnin tueksi on saatavilla kansainvälisiä standardeja ja viitekehyksiä, kuten Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) -suositukset. Näitä vapaaehtoisia viitekehyksiä hyödyntämällä myös raportointivelvollisuuden ulkopuoliset yritykset voivat uskottavasti osoittaa toimivansa luontovaikutusten hallinnan parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että suuria yrityksiä koskeva velvollisuus osoittaa noudattavansa lieventämishierarkiaa voi vaikuttaa kielteisesti näiden yritysten haluun tehdä luontotekojä raportointivelvollisuuden raskauden vuoksi. Vapaaehtoisen luontoteon tarkoitus on olla lisäinen, kannustava toimi, jolla vahvistetaan luontoa. Haasteeksi on koettu se, että vapaaehtoiseen luontotoimiin osallistuville yrityksille syntyy esityksen seurauksena lisää hallinnollisia velvoitteita ja tulkinnallista epävarmuutta ilman, että siitä olisi luonnon näkökulmasta hyötyä. Riskinä on, että yritysten halukkuus osallistua luonnonarvomarkkinoihin heikkenee. Jos luontovaikutusten korostamista kestävyysraportoinnissa aletaan käyttää muiden velvoitteiden perusteena, se voi myös vähentää yritysten halukkuutta käsitellä omia luontovaikutuksiaan osana raportointiaan.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

Hallituksen esityksen perusteluissa on arvioitu ekologisen kompensaation kustannuksia yrityksen suunnitteluun käyttämän asiantuntijatyön, mahdollisen konsulttityön ja viranomaistyönä tehtävä työajan perusteella. Yksittäisen tapauksen kustannukset ilman toimenpidekustannuksia olivat näin arvioituna 11 650 — 7 950 euroa. Toimenpidekustannuksiksi arvioitiin 1 000—6 000 euroa hehtaarilta. Valiokunta toteaa, että asiantuntijatyön vaatimuksista ja kustannuksista seuraa, että järjestelmä on käytännössä useimpien maanomistajien ulottumattomissa ilman ulkopuolista apua. Järjestelmän saamiseksi käytäntöön tarvitaan välittäjäorganisaatioita ja neuvontaa. Myös maa- ja metsätalousvaliokunta pitää lausunnossaan tärkeänä, että ympäristövaliokunta arvioi mahdollisuuksia keventää luonnonarvomarkkinoihin liittyvää hallinnollista taakkaa ja kustannuksia ja katsoo, että lainsäädännön toimivuutta ja toimeenpanoa sekä luonnonarvokaupan kustannustehokkuutta on tärkeää seurata myös luonnonarvokauppaa koskevan sääntelyn voimaantulon jälkeen.

Valiokunta pitää hyvänä luonnonarvohehtaareihin perustuvaa, luotettavaa luonnonarvokauppaa, mutta tunnistaa haasteen siitä, että tieteelliseen laskentamenetelmään perustuva arviointi maksaa. Lisäksi hallituksen esityksessä esitetyn mukaisesti raportointivelvollisuus lievennyshierarkian noudattamisesta, joka koskee vain suuryrityksiä ja pörssiyrityksiä, tuo niille kustannuksia, koska raportointi sopii huonosti yhteen kestävyysraportoinnin vaatimusten kanssa. Suuryritysten osalta kyse on sen varmistamisesta, että lievennyshierarkia otetaan yhtiön toiminnassa huomioon ja kirjataan systemaattisesti osaksi vastuullisuusraportointia. Toisaalta velvoite vähentää huolta siitä, että luonnonarvomarkkinat voisivat johtaa viherpesuun, jossa haittojen tuottamista jatketaan pienten positiivisten luontotekojen varjossa.

Valiokunta korostaa edellä esitettyyn viitaten, että uuden sääntelyn ohjeistuksessa tulee varmistaa, että velvoitteesta aiheutuva rasite yrityksille jää mahdollisimman pieneksi, menettelyt ovat sujuvia ja käytännöt linjassa kestävyysraportoinnin vaatimusten kanssa. Suurten yritysten raportointivelvoitteen vaikutusta markkinoiden syntyyn tulee seurata ja arvioida ja puuttua ripeästi mahdollisiin ongelmiin.

Lopuksi

Valiokunta pitää hallituksen esitystä kokonaisuutena perusteltuna ja tarpeellisena erityisesti EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanemiseksi ja luonnonarvomarkkinoiden kehittämiseksi. Ennallistamissuunnitelman jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa avoin ja osallistava valmistelu sekä turvata riittävät resurssit ennallistamistoimien kustannustehokkaaseen toteuttamiseen. Ennallistamissuunnitelmaa toteutetaan vuoteen 2050 saakka, joten kysymyksessä on kehittyvä prosessi siihen kulloinkin liittyvine budjetoineen ja lainsäädäntöhankkeineen. Luonnonarvomarkkinoiden liikkeelle saaminen on tärkeää yksityisen rahoituksen mobilisoimiseksi ja esitys on hyvin tarpeellinen tältä osin. Luonnonarvomarkkinoiden toimintaa sekä siihen liittyvän lainsäädännön ja raportointivelvollisuuden toimivuutta tulee seurata ja kehittää siten kuin edellä on kuvattu, jotta voidaan varmistaa luonnonarvomarkkinoiden liikkeelle lähtö toivotulla tavalla siten, että yksittäisten luontotekojen kannustamisen sijaan saavutetaan aidosti edistystä luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

13 a §. Kansallinen ennallistamissuunnitelma. Valiokunta ehdottaa pykälän tarkentamista siten kuin perustuslakivaliokunta on lausunnossaan edellyttänyt. Valiokunta ehdottaa uutta 3 momenttia, jossa korostetaan, että kansallisella ennallistamissuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia yksityiseen maanomistukseen. Koska ennallistamisasetus edellyttää ennallistamistoimenpiteille potentiaalisten alueiden osoittamista viitteellisissä kartoissa, momentissa säädetään, että asetuksen 15 artiklan 3 a) kohdassa tarkoitetuissa kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan sisältyvissä viitteellisissä kartoissa ei osoiteta ennallistamistoimenpiteitä yksityisomistuksessa oleville maa-alueille. Valtion omistamia maa-alueita voidaan osoittaa viitteellisissä kartoissa ilman, että on kysymys omistusoikeuden suojelun vaarantumisesta. Valtion liikelaitokset ovat osa valtion hallintoa, joten myös niiden hallinnoiman maaomaisuuden ja kiinteistöjen katsotaan kuuluvan valtion maanomistuksen piiriin. Metsähallitus hallinnoi ja hoitaa valtion maa- ja vesialueita kuten suojelualueita ja talousmetsiä ja edustaa näin merkittävää osaa valtion pinta-alasta. Ympäristöllisissä lupapäätöksissä ja kaavoissa sekä vastaavissa ympäristöllisissä ja alueidenkäytöllisissä päätöksissä ei voida käyttää ratkaisun perusteena ennallistamissuunnitelmaa. Esimerkiksi alueiden lunastuksia tai muita pakkotoimisia toimenpiteitä ei voida perustella viittaamalla ennallistamissuunnitelmaan.

98 §. Heikennyksen hyvittäminen. Lain 99 §:n 1 momentin ehdotetun kumoamisen johdosta laista poistuu kokonaan määre luonnolle aiheutuvan heikennyksen hyvittämisen täysimääräisyydestä, mikä voi olla lain, sen tavoitteiden ja luonnonarvomarkkinoiden kannalta haitallista. Poisto voi luoda sen kuvan, että ekologinen kompensatio ja luontoteko voisivat toimenpiteinä olla vähäisempiä kuin täysimääräisesti hyvittäviä. Virheellisen käsityksen syntymisen välttämiseksi valiokunta ehdottaa pykälää täsmennettäväksi lisäämällä siihen 99 §:n 1 momentista poistettavat sanat "vähintään täysimääräisesti". 99 §:n uuden rakenteen johdosta lisäys sopii lakiteknisesti paremmin 98 §:ään.

104 a §. Luontoteko. Valiokunta selventää, että tarkoituksena on, että myös suojeluhyvitystä voidaan käyttää luontotekona. Uudessa 104 a §:n 1 momentissa viitataan 103 §:ään, jota sovelletaan luonnonarvojen tuottamiseen sekä aktiivisin toimenpitein että suojelemalla. Säännöksen sanamuodon tarkentaminen on perusteltua siten, että pykälän 1 momenttiin lisätään sanat luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen ohella viittaus 100 §:ssä tarkoitettuun suojeluhyvitykseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 91/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luonnonsuojelulain (9/2023) 3 §:n 5 kohta ja 7 kohdan d alakohta, 22 §:n 2 momentti, 52 §:n 2 momentti, 68 §:n 1 momentti, 11 luvun otsikko, 98 §:n 1 momentti, 99 ja 100 §, 101 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 momentti, 103 ja 104 §, 105 §:n otsikko ja 2 momentti, 106 ja 107 §, 131 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 134 §:n 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 103 ja 104 § osaksi laissa 802/2025, sekä

lisätään 3 §:ään uusi 8 kohta sekä lakiin uusi 13 a ja 104 a § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *ekologisella kompensatiolla* eliölajeille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämistä 11 lukua noudattaen parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa heikennysalueen ulkopuolella, kun heikennyksiä on ensisijaisesti vältetty, toissijaisesti minimoitu ja, jos mahdollista, heikennettyjen eliölajien ja luontotyyppien tilaa on ennallistettu heikennysalueella;

7) *luontovahingolla* luontotyyppien ja eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävää, mitattavissa olevaa suoraa tai välillistä haitallista vaikutusta, jonka aiheuttamiseen ei ole myönnetty poikkeusta 39 §:n 2 momentin tai 83 §:n nojalla, ja joka aiheutuu:

d) 78 §:ssä tarkoitetuille lajeille tai siinä tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvan yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikoille;

8) *luontoteolla* toiminnanharjoittajan, yhteisön tai yksityisen henkilön vapaaehtoista eliölajien ja luontotyyppien tilan parantamista 11 lukua noudattaen, kun toiminnassa aiheutuvia luontohaittoja on mahdollisuuksien mukaan vältetty, minimoitu ja hyvitetty.

13 a §

Kansallinen ennallistamissuunnitelma

Ympäristöministeriö vastaa luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1991,

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

jäljempänä ennallistamisasetus, 15 artiklassa tarkoitetun kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta. Kukin ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevan osuuden. Ennallistamissuunnitelman täytäntöönpanon ohjaus ja seuranta kuuluvat toimialallaan kullekin ministeriölle.

Valtioneuvosto:

1) päättää kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksen toimittamisesta Euroopan komissiolle;

2) hyväksyy kansallisen ennallistamissuunnitelman.

Kansallisella ennallistamissuunnitelmalla ei ole vaikutusta yksityisten maanomistajien oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 a) kohdassa tarkoitetuissa, kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan sisältyvissä viitteellisissä kartoissa ei osoiteta ennallistamistoimenpiteitä yksityisomistuksessa oleville maa-alueille.

22 §

Euroopan unionin valtion tukea koskevan lainsäädännön soveltaminen

---

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin valtiontukea koskevien säädösten mukaisen tuen myöntämisestä, myöntämisen edellytyksistä, rajoituksista, maksamisesta, käytöstä ja tuen saajan velvollisuuksista sekä tukiehdoista.

52 §

Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Muulla kuin metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetulla alueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella perustamisasetuksella voidaan säätää metsästyksen sallimisesta, jos metsästyksellä ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta eikä aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Säännökset voivat olla ajallisesti tai alueellisesti rajoitettuja taikka kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin.

---

68 §

Luvun soveltamisalaan kuuluvat eliölajit

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luontaisella levinneisyysalueellaan luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä mainittuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä kala- ja rapulajeja. Jäljempänä 78, 79 ja 83 §:ssä säädettyä sovelletaan kuitenkin myös karhuun, ilvekseen ja saukkoon.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

11 luku

Luonnonarvojen tuottaminen, vapaaehtoinen ekologinen kompensatio ja luontoteko

98 §

Heikennyksen hyvittäminen

Luonnonarvoja toiminnassaan heikentävä toimija (*heikennyksen aiheuttaja*) voi hyvittää toiminnastaan luontotyyppille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen vähintään täysimääräisesti 99 §:ssä tarkoitetuilla luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä tai 100 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä suojeluhuvytyksellä.

---

99 §

Luonnonarvoja lisäävät toimet

Luonnonarvoja lisääviä toimenpiteitä ovat toimenpiteet, joihin ei ole velvollisuutta lainsäädäntöön tai muuhun velvoitteeseen perustuen, ja joilla:

- 1) palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa;
- 2) lisätään luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön pinta-alaa; tai
- 3) parannetaan luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön ekologista laatua.

100 §

Suojeluhuvytyys

Suojeluhuvytyksellä tarkoitetaan uhanalaisen luontotyyppin luonnontilaltaan edustavan esiintymän pysyvää suojelua, joka:

- 1) ylläpitää tai parantaa luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa estämällä luonnontilan heikentymistä aiheuttavan toiminnan; ja
- 2) tuottaa paremman ekologisen lopputuloksen kuin 99 §:ssä tarkoitettut luonnonarvoja lisäävät toimenpiteet.

101 §

Hyvittämisen kriteerit

Luonnonarvoja lisäävät toimenpiteet on toteutettava:

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnonarvoja lisäävien toimenpiteiden luonnonarvoihin liittyvästä ja alueellisesta vastaavuudesta.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

103 §

Luonnonarvojen tuottaminen

Maanomistaja voi tuottaa luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä luonnonarvoja käytettäväksi ekologiseen kompensatioon ja luontotekona.

Luonnonarvojen tuottamisesta on laadittava luonnonarvojen tuottamissuunnitelma, jossa on esitettävä:

- 1) tiedot luonnonarvojen tuottamisalueesta, sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen luonnonarvoja lisääviä toimenpiteitä;
- 2) tiedot parannettavista luonnonarvoista, tavoiteltavasta tilasta sekä luonnonarvoja lisäävistä toimenpiteistä, joilla luonnonarvojen parantaminen toteutetaan;
- 3) aikataulu, jossa luonnonarvoja lisäävät toimenpiteet suoritetaan;
- 4) tiedot luonnonarvoja lisäävien toimenpiteiden toteuttamisen seurannasta;
- 5) arvio luonnonarvoja lisäävien toimenpiteiden toteutumisen riskeistä ja suunnitelma niihin varautumisesta sekä vaihtoehtoisista toteutustavoista;
- 6) tiedot perustavien toimenpiteiden käytännön toteuttajasta ja tämän pätevyydestä tehtävään.

Lupa- ja valvontavirasto antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon luonnonarvojen tuottamissuunnitelmasta. Lausunto on toimitettava tiedoksi kunnalle ja maakuntaliitolle, jossa suunnitelmassa tarkoitettu alue sijaitsee sekä puolustusvoimille.

Luonnonarvojen tuottamissuunnitelman mukaisten perustavien toimenpiteiden toteutuksen jälkeen Lupa- ja valvontavirasto antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä.

Hyvitysalueella tuotettuihin luonnonarvoihin ei sovelleta 64 ja 77 §:ää ilman maanomistajan suostumusta.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnonarvojen tuottamissuunnitelman sisällöstä.

104 §

Päätös hyvityksen korvaavuudesta ja tuotettavien luonnonarvojen suojelusta

Heikennyksen aiheuttaja voi hakea Lupa- ja valvontavirastolta päätöstä hyvityksen korvaavuudesta. Hakemuksessa on esitettävä:

- 1) tiedot heikennettävästä alueesta, sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen heikennystä sekä arvio luonnonarvoille aiheutuvasta heikennyksestä;
- 2) tiedot niistä 103 §:n mukaisesti tuotettavista luonnonarvoista tai 100 §:ssä tarkoitettusta suojelehyvityksestä, jolla luontotyypille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuva heikennys hyvitetään.

Jos hakijan esittämä hyvitys täyttää 99–101 §:ssä säädetyt edellytykset, Lupa- ja valvontaviraston on hyväksyttävä hakemus. Lupa- ja valvontaviraston on päätöksessä kiellettävä luonnonarvojen tuottamisalueen luonnonarvojen hävittäminen ja heikentäminen ja määriteltävä luonnonarvojen tuottamisalueen rajat. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös on voimassa valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä. Päätöksestä on lisäksi tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

104 a §

Luontoteko

Maanomistajan 103 §:n mukaisesti luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä tuotettavia luonnonarvoja tai 100 §:ssä tarkoitettua suojeluhuvelyä voidaan käyttää luontotekona vapaaehtoiseen luontovastuullisuuden osoittamiseen.

Tuotettavien luonnonarvojen oikeudenhaltija voi hakea Lupa- ja valvontavirastolta päätöstä luontoteon hyväksymisestä. Jos hakija on sellainen kirjanpitolain (1336/1997) 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kestävyysraportointivelvollinen hakija, jonka toiminnalla on merkittäviä biodiversiteetti-vaikutuksia, päätöksen edellytyksenä on, että se on kestävyysraportoinnissaan osoittanut välttävänsä ja minimoivansa sekä mahdollisuuksien mukaan hyvittäneensä toiminnassaan luonnonarvoille aiheutuvia haittoja. Lupa- ja valvontaviraston on päätöksessä kiellettävä luonnonarvojen tuottamisalueen luonnonarvojen hävittäminen ja heikentäminen ja määriteltävä luonnonarvojen tuottamisalueen rajat. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös on voimassa valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin päätä. Päätöksestä on lisäksi tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

105 §

Poikkeus luonnonarvojen tuottamisalueen suojelusta

Päätöksessä on velvoitettava heikennyksen aiheuttaja luonnonarvoja lisääviin toimenpiteisiin, joilla hyvitetään luonnonarvojen tuottamisalueella olevat ja luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä tavoitellut luonnonarvot.

106 §

Tuotettavien luonnonarvojen rekisteröinti ja tietojen saatavuus

Jokaisella on oikeus saada luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvasta julkisesta rekisteristä tieto tuotettavista luonnonarvoista ja niiden käyttämisestä hyvityksenä tai luontotekona.

Lupa- ja valvontaviraston on merkittävä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan julkiseen rekisteriin tieto tuotettavien luonnonarvojen käytöstä 104 §:ssä tarkoitettuun heikennyksen hyvittämiseen tai 104 a §:n mukaisena luontotekona.

Lupa- ja valvontaviraston on luonnonarvojen oikeudenhaltijan hakemuksesta merkittävä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan julkiseen rekisteriin tiedot:

- 1) tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä;
- 2) tuotettavien luonnonarvojen hallintaoikeuden siirrosta.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

107 §

Kustannusvastuu

Heikennyksen aiheuttaja ja luonnonarvojen tuottaja vastaavat kustannuksista, jotka aiheutuvat:
1) luonnonarvoja lisäävien toimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta;
2) viranomaiselle luonnonarvojen tuottamissuunnitelman hyväksymisestä sekä rekisteriin merkitsemisestä.

Heikennyksen aiheuttaja vastaa lisäksi kustannuksista, jotka aiheutuvat:

- 1) heikennyksen arvioinnista;
- 2) luonnonarvoja lisäävien toimenpiteiden toteuttamisen valvonnasta;
- 3) luonnonarvoja lisäävien toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannasta.

131 §

Luonnonsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta oikeudettomasti

---

4) hävittää tai heikentää rajauspäätöksellä määritetyn suojellun luontotyyppin esiintymän, erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikan, Euroopan unionin tärkeänä pitämän eliölajin esiintymispaikan, uutena tavatun eliölajin esiintymispaikan tai luonnonarvojen tuottamisalueen 64 §:n 2 momentissa, 77 §:n 2 momentissa, 79 §:n 2 momentissa, 81 §:n 2 momentissa tai 104 §:n 2 momentissa tarkoitetussa päätöksessä määrätyn vastaisesti,

---

on tuomittava, jollei teko ole luonnonsuojelurikoksena rangaistava, luonnonsuojelurikkomuksesta sakkoon.

134 §

Muutoksenhaku

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta, velvollisuutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta, tukea, avustusta tai vapaaehtoisen hyvittämisen korvaavuutta koskevasta päätöksestä valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla ja toiminta-alueellaan sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luonnonsuojeluohjelman ja kansallisen ennallistamissuunnitelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös valtakunnallisella yhteisöllä, joka valvoo maanomistajien etua tai edistää luonnon- taikka ympäristönsuojelua. Lisäksi valitusoikeus on myös Saamelaiskäräjillä, jos päätös heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp

Helsingissä 12.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas (osittain)
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Sara Seppänen ps
varajäsen Ari Koponen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

Vastalause 1

Perustelut

Eduskunnan suuri valiokunta päätti valtionhallinnon kannasta EU:n ennallistamisasetukseen keväällä 2024. Tuolloin hallituspuolueet linjasivat, että Suomen tulee äänestää EU:n neuvostossa asetusta vastaan. Asetus hyväksyttiin EU:n ympäristöministerien kokouksessa kesäkuussa 2024, ja se astui voimaan saman vuoden elokuussa.

Keskusta pitää hallituksen esitystä kansallisen ennallistamissuunnitelman osalta merkittävällä tavalla puutteellisena. Esitys sisältää menettelysäännökset siitä, kuka suunnitelman valmistelee ja hyväksyy, mutta jättää kokonaan säättämättä aineelliset reunaehdot, joiden perusteella suunnitelman sisältö määräytyy. Lakiesityksestä puuttuvat säännökset siitä, millä perusteilla alueita voidaan valita ennallistamisen kohteiksi, miten taloudelliset vaikutukset on otettava huomioon, miten maanomistajien oikeudet turvataan tai miten kansallista liikkumavaraa tulee hyödyntää.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yksi Suomen maankäyttöön, luonnonvarapolitiikkaan, maa- ja metsätalouteen sekä aluekehitykseen merkittävimmin vaikuttavista suunnitelmista jätettäisiin lähes kokonaan valtioneuvoston poliittisen harkinnan varaan ilman, että eduskunta asettaa sille lain taseisia sisältövaatimuksia. Keskusta ei voi hyväksyä tällaista lähestymistapaa.

Keskusta ei jaa hallituksen näkemystä siitä, että nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä olisi ennallistamissuunnitelman osalta kyse vain hallinnollisesta toimivaltakysymyksestä. Kansallinen ennallistamissuunnitelma tulee vaikuttamaan tosiasiaissa siihen, miten metsiä käytetään, miten vesistöjä hoidetaan, millaisia investointeja eri alueille voidaan tehdä, miten maaseudun elinkeinot kehittyvät ja millaisia kustannuksia suomalaiselle yhteiskunnalle syntyy tulevina vuosikymmeninä. Tämän mittaluokan asiassa on kyse koko Suomen ja suomalaisten tulevaisuutta koskevasta päätöksestä.

Ennallistamissuunnitelma esitetään laadittavaksi ympäristöministeriön johdolla. Avoimen valtakirjan antaminen yhdelle ministeriölle näin merkittävässä asiassa muodostaa todellisen riskin siitä, että luonnon monimuotoisuuden tavoitteita ryhdytään toteuttamaan irrottamalla ne taloudellisesta todellisuudesta. Keskustan mielestä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on toteutettava siten, että samalla turvataan maaseudun elinvoima, kotimainen ruoantuotanto, metsätalouden toimintaedellytykset, energiantuotanto ja yksityinen omistusoikeus. Luonnon ja ihmisen välistä vastakkainasettelua ei pidä rakentaa lainsäädännöllä.

Ennallistamisasetuksen toimeenpano tulee olemaan Suomelle erittäin raskas taloudellinen rasite. Julkisuudessakin esillä olleiden arvioiden mukaan ennallistamistoimien hintalappu liikkuu 13-19 miljardin euron välillä. On käsittämätöntä, että hallitus ei ole esittänyt uskottavaa arviota siitä, miten toimenpiteet rahoitetaan tai millaisia vaikutuksia niillä on kansantalouteen, julkiseen talouteen, yritysten investointeihin, energiainfrastruktuuriin, maa- ja metsätalouteen tai alueiden kehitykseen. Myös lainsäädännön arviointineuvosto on kiinnittänyt huomiota siihen, että ennallistamissuunnitelmalla voi olla merkittäviä vaikutuksia elinkeinojen harjoittamiseen sekä

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

julkiselle taloudelle aiheutuviin kustannuksiin. Tästä huolimatta ympäristöministeriö on katsonut, ettei kattava vaikutusarviointi ole nyt käsitellyssä olevan esityksen yhteydessä tarpeen.

Keskusta pitää tällaista lähestymistapaa yksiselitteisesti vastuuttomana. Suomessa ei voida sitoutua miljardiluokan toimenpiteisiin ilman perusteellista arviota niiden kustannuksista, hyödyistä ja vaikutuksista julkiseen talouteen, suomalaisten ihmisten arkeen ja elinkeinojen harjoittamiseen. Taloudellisten vaikutusten arviointi on vastuullisen päätöksenteon edellytys.

Samalla on välttämätöntä varmistua kaikin käytettävissä olevin keinoin siitä, että jo ennallistamissuunnitelmaa laadittaessa pyritään löytämään Suomen ja suomalaisten kannalta kokonaiskestävimmät ratkaisut. Nyt näin ei ole tapahtumassa. Siksi lakiin tulee kirjata Ruotsin mallin mukaiset kansalliset reunaehdot ennallistamissuunnitelman laadinnalle. Ruotsissa hallitus on lähtenyt siitä, että ennallistamisasetuksen jäsenvaltioille jättämä kansallinen liikkumavara hyödynnetään täysimääräisesti, että kansallisia lisävelvoitteita vältetään ja että maanomistajille, yrityksille sekä yhteiskunnalle aiheutuvat haitat minimoidaan. Keskusta katsoo, että Suomen tulee toimia samalla tavalla.

Keskusta pitää myös vakavana puutteena sitä, että eduskunnalle ei esitetä minkäänlaista roolia ennallistamissuunnitelman valmistelussa. Suunnitelma vaikuttaa pysyvästi Suomen maankäyttöön ja luonnonvarojen käyttöä koskeviin ratkaisuihin vuosikymmeniksi eteenpäin. Sen taloudellinen vaikutus on suurempi kuin julkisen talouden sopeutustarve seuraavalla vaalikaudella. Silti hallituksen esitys hyväksytyksi tullessaan mahdollistaisi sen, että suunnitelma valmistellaan, toimitetaan Euroopan komissiolle ja hyväksytään ilman eduskunnan käsittelyä.

Keskusta ei hyväksy eduskunnan täydellistä sivuuttamista näin merkittävässä asiassa. Suomessa ylin valta kuuluu kansalle, jota eduskunta edustaa. On kansanvallan näkökulmasta kestämätöntä, että luonnonvarojen käyttöä, maanomistusta ja miljardiluokan julkisia kustannuksia koskevia ratkaisuja tehtäisiin käytännössä virkamiesvalmistelun ja valtioneuvoston päätöksenteon varassa ilman parlamentaarista käsittelyä. Tämän vuoksi vähimmäisvaatimuksena on, että sekä ennallistamissuunnitelman luonnos että lopullinen suunnitelma tulee saattaa eduskunnan käsiteltäväksi valtioneuvoston selontekona ennen päätöksentekoa.

Keskusta pitää välttämättömänä myös omaisuudensuojan vahvistamista. Vaikka ennallistamissuunnitelma ei muodollisesti sisältäisi välittömiä käyttörajoituksia, sillä voi olla huomattavia tosiasiallisia vaikutuksia maanomistajien asemaan. Suunnitelmassa ei saa esittää alueellisia kohdennuksia ja rajoituksia, jotka voivat vaikuttaa tulevaan maankäyttöön, investointeihin, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä kiinteistöjen arvoon jo ennen varsinaisten toimenpiteiden toteuttamista. Mitä tarkemmin ennallistamistoimet kohdennetaan maantieteellisesti rajatuille alueille, sitä konkreettisemmin vaikutukset kohdistuvat yksittäisiin maanomistajiin ja elinkeinonharjoittajiin. Tätä ei tule hyväksyä ja tästä syystä omaisuudensuojan toteutumista ei voida tarkastella vain muodollisten oikeusvaikutusten näkökulmasta.

Keskusta korostaa, että omistusoikeus on yksi yhteiskuntamme peruspilareista. Maanomistajalla on oikeus tietää, millä perusteilla hänen alueensa valitaan mahdollisten ennallistamistoimien kohteeksi, millaisia vaikutuksia valinnalla voi olla ja millä tavoin hän voi puolustaa oikeuksiaan.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

Tästä seuraa myös välttämätön tarve täsmentää muutoksenhakua koskevaa sääntelyä. Hallituksen esityksessä jää täysin epäselväksi, mitä tuomioistuimien voi ennallistamissuunnitelmaa koskevassa valituksessa tutkia ja millä perusteilla valitus voidaan tehdä. Tällainen epäselvyys on ongelmallinen oikeusvaltioperiaatteen ja perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeusturvan näkökulmasta.

Oikeusturva ei toteudu sillä, että valitusoikeus kirjataan lakiin muodollisesti. Oikeusturva toteutuu vasta silloin, kun kansalainen tietää, millä perusteilla hän voi hakea muutosta ja kun tuomioistuimella on selkeä toimivalta arvioida päätöksen lainmukaisuutta. Siksi valitusperusteet on kirjattava lakiin nimenomaisesti. Hallintotuomioistuimen tulee voida arvioida paitsi menettelyn lainmukaisuutta myös sitä, täyttääkö ennallistamissuunnitelma EU:n ennallistamisasetuksen vaatimukset, noudattaako se luonnonsuojelulain sisältövaatimuksia, toteutuuko suhteellisuusperiaate ja yhdenvertaisuus sekä onko omaisuudensuoja ja elinkeinovapaus otettu asianmukaisesti huomioon.

Keskusta ei hyväksy sitä, että Suomelle mahdollisesti miljardiluokan kustannuksia aiheuttavaa ja laajoja maankäyttövaikutuksia synnyttävää kokonaisuutta viedään eteenpäin ilman selkeitä laissa säädettyjä pelisääntöjä, ilman uskottavaa kustannuskontrollia ja ilman eduskunnan täysipainoista osallistumista päätöksentekoon. Siksi ennallistamissuunnitelman laadinnalle on säädettävä Ruotsin mallin mukaiset selkeät kansalliset reunaehdot, eduskunnalle on turvattava aito päätöksentekorooli ja maanomistajien oikeusturva on varmistettava yksiselitteisillä muutoksenhakusäännöksillä. Vain näin voidaan varmistaa, että luonnon monimuotoisuutta vahvistetaan tavalla, joka säilyttää kansalaisten luottamuksen, kunnioittaa omaisuudensuojaa ja turvaa Suomen taloudellisen tulevaisuuden.

Luonnonarvomarkkinat

Suomessa on laaja yksityinen maanomistus ja hyvät kokemukset vapaaehtoisista luonnonsuojelua edistävästä toimista. Keskusta korostaa, että vapaaehtoisuus on ensiarvoisen tärkeää luontotoimenpiteiden yleisen hyväksyttävyyden takia.

Keskusta haluaa luonnonarvomarkkinat käyntiin. Luonnonarvomarkkinat tarjoavat maanomistajille uusia vaihtoehtoja. Parhaimmillaan luonnonarvomarkkinat ovat yksi väline ennallistamiseen. Luonnonarvomarkkinat eivät korvaa julkisen rahoituksen tarvetta, mutta ne voivat täydentää niitä erityisesti nyt kun rahat ovat tiukassa.

Luonnonarvomarkkinat ovat hyvässä käynnistymisvaiheessa. Maanomistajat ovat ilmaisseet kiinnostuksensa uuteen asiaan ja monet ovat halukkaita lähtemään mukaan luonnonarvokauppaan.

Lieventämishierarkia

Luonnonarvomarkkinoiden suurin haaste on kysynnän puute. Markkinoita tulisi rakentaa kannusteilla ja selkeällä sääntelyllä, ei lisäämällä hallinnollista taakkaa.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

Luontoarvomarkkinoiden vauhdittamiseksi lieventämishierarkiasta tulisi luopua. Lieventämishierarkia nostaa vapaaehtoisten luontovastuullisuustekojen kynnyksen kestävyysraportointivelvollisille yrityksille tarpeettoman suureksi. Lieventämishierarkian raportointi haittaa yritysten puolelta markkinoiden käynnistymistä.

Lieventämishierarkiaa on perusteltu viherpesun kitkemisellä. Kestävyysraportointivelvollisilla yrityksillä on tuskin tarvetta temppeilla viherpesua kanssa. Käytännössä raportointivelvoitteesta seuraava lisäsääntely ja hallinnollinen taakka kohdistuisivat juuri niihin yrityksiin, jotka ovat jo pyrkineet tunnistamaan, vähentämään ja raportoimaan luontovaikutuksiaan sekä tuomaan luonnon monimuotoisuutta näkyväksi osaksi vastuullisuustyötään.

Suojeluhuvely

Suojeluhuvelytyypikälä on tehty alun perin ekologista kompensatiota varten. Nyt samaa tyypikälä tultaisiin soveltamaan myös lakiin lisättävään luontotekoon. Käytännössä on todettu, että suojeluhuvelytyypikälän luontotyypirajoitus vain uhanalaisiin luontotyyppeihin on liian tiukka.

Ekologista kompensatiota ja luontotekoja voidaan toteuttaa muutenkin kuin hyödyntämällä uhanalaisia luontotyyppejä. Uhanalaisten luontotyypien lisäksi olisi perusteltua ulottaa suojeluhuvely myös uhanalaisiin lajeihin ja niihin luontoarvoja edustaviin esiintymiin, jotka eivät ole uhanalaisia.

Luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä on mahdollistettava nykyistä paremmin arvokkaiden luontokohteiden suojelu. Markkinan ei tulisi perustua ainoastaan heikentyneiden alueiden ennallistamiseen, vaan myös luonnonarvoiltaan merkittävien kohteiden pysyvän suojelun tulisi olla yrityksille houkutteleva ja vaikuttava vaihtoehto.

Hyvittämisen kriteerit

Yksittäiseen luontotyyppiin kohdistuva täydellinen vastaavuus ei kaikissa tilanteissa ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista. Vaatimus luontotyypien vastaavuudesta on kohtuuton etenkin metsäisten luontotyypien osalta. Koska lähes kaikki metsäiset luontotyypit ovat uhanalaisia, tämä koskee lähes kaikkia metsäisiä luontotyyppejä.

Vaatimus luontotyypien vastaavuudesta on hallintoa ja kustannuksia lisäävä eikä sillä ole myöskään ekologistia perusteita. Vaatimus luontotyypien vastaavuudesta tekee hyvittämisestä liki mahdotonta metsäisten luontotyypien osalta.

Lisäksi ongelmana on, että hyvitysalueista on muodostumassa hajanaisia, koska usein haitta-alueilla esiintyy useampaa luontotyyppiä. Lupa- ja valvontavirasto on esittänyt vaatimuksen yhtenäisistä hyvitysalueista, mutta nykyisellä maanomistusrakenteella ja markkinan alkuvaiheessa tällaisten alueiden luominen on käytännössä mahdotonta.

Metsäisten luontotyypien kohdalla täydellisen vastaavuuden sijaan riittäisi vastaava luontotyypitaso. Mikäli talousmetsät jäävät kokonaan ulkopuolelle, ei suurimmassa osassa alueita päästä tekemään mitään tämän esityksen pohjalta.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

Rajoitus uhanalaisiin luontotyypeihin sekä vaatimus luontotyyppien vastaavuudesta estävät tehokkaasti yhtenäiset hyvitysalueet. Maanomistajat jäävät helposti markkinoiden ulkopuolelle, kun pirstaleisista alueista ei synny riittävää arvoa ja kokonaisuuksia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luonnonsuojelulain (9/2023) 3 §:n 5 kohta ja 7 kohdan d alakohta, 22 §:n 2 momentti, 52 §:n 2 momentti, 68 §:n 1 momentti, 11 luvun otsikko, 98 §:n 1 momentti, 99 ja 100 §, 101 §:n ~~1 momentin johdantokappale~~² ja 3 momentti, 103 ja 104 §, 105 §:n otsikko ja 2 momentti, 106 ja 107 §, 131 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 134 §:n 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 103 ja 104 § osaksi laissa 802/2025, sekä

lisätään 3 §:ään uusi 8 kohta, **13 b** ja 104 a § sekä **134 §:ään uusi 6—8 momentti** seuraavasti:

3 §

(Kuten YmVM)

13 a §

(1—2 mom kuten YmVM)

Ennallistamissuunnitelma ei saa sisältää sellaisia alueellisia rajoituksia tai kartallisia esityksiä, jotka voivat muodostaa perusteen myöhemmälle maankäytön rajoittamiselle tai muutoin heikentää yksittäisen maanomistajan oikeusasemaa ilman erillistä laissa säädettyä menettelyä.

(Uusi 4 mom.) Ennallistamissuunnitelmaa laadittaessa ja hyväksyttäessä on valtioneuvoston huolehdittava siitä, että:

1) ennallistamissuunnitelma ei sisällä pidemmälle meneviä velvoitteita tai toimenpiteitä kuin Euroopan unionin ennallistamisasetuksen (EU) 2024/1991 täytäntöönpanon kannalta on välttämätöntä;

2) asetuksen jäsenvaltiolle jättämä kansallinen liikkumavara hyödynnetään täysimääräisesti kustannustehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi;

3) ennallistamistoimenpiteiden kohdentamisessa otetaan huomioon kansantaloudelliset vaikutukset, elinkeinotoiminnan toimintaedellytykset sekä Suomen kilpailukyky;

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

4) toimenpiteet suunnitellaan ja priorisoidaan siten, että niistä ei aiheudu haittaa maanomistajille eikä elinkeinonharjoittajille;

5) suunnitelma täyttää suhteellisuusperiaatteen, yhdenvertaisuuden ja omaisuudensuojan vaatimukset.

(Uusi 5 mom.) Ennen ennallistamissuunnitelman hyväksymistä valtioneuvoston on laadittava kattava arvio:

- 1) ennallistamissuunnitelman vaikutuksista maankäyttöön;
- 2) ennallistamissuunnitelman taloudellisista vaikutuksista ja kustannuksista;
- 3) ennallistamissuunnitelman vaikutuksista omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen.

13 b § (uusi)

Selonteko eduskunnalle

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteot hyväksymästään:

1) 13 a §:ssä tarkoitetusta kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksesta ennen sen toimittamista Euroopan komissiolle;

2) 13 a §:ssä tarkoitetusta kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta ennen sen hyväksymistä valtioneuvostossa.

(Kuten YmVM) 22 §

(Kuten YmVM) 52 §

(Kuten YmVM) 68 §

11 luku

Luonnonarvojen tuottaminen, vapaaehtoinen ekologinen kompensatio ja luontoteko

(Kuten YmVM) 98 §

(Kuten YmVM) 99 §

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

100 §

Suojeluhuvely

Suojeluhuvelyksellä tarkoitetaan ~~uhanalaisen luontotyypin luonnontilaltaan~~ luontoarvoiltaan edustavan esiintymän pysyvää suojelua, joka:

- 1) ylläpitää tai parantaa luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa estämällä luonnontilan heikentymistä aiheuttavan toiminnan; ja
- 2) tuottaa paremman ekologisen lopputuloksen kuin 99 §:ssä tarkoitetut luonnonarvoja lisäävät toimenpiteet.

101 §

Hyvittämisen kriteerit

(1 mom. kuten YmVM)

Uhanalaiseen luontotyyppiin kohdistuva heikennys on hyvittävä samaan luontotyyppiin kohdistuvien toimenpitein. Jos heikennystä ei voida luonnontieteellisistä syistä hyvittää samaan luontotyyppiin kohdistuvien toimenpitein, heikennys on hyvittävä heikennettävää vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan luonnonarvoon kohdistuvien toimenpitein. Metsäisiin luontotyypeihin kohdistuva heikennys voidaan kuitenkin hyvittää samaan luontotyyppiryhmään kohdistuvien toimenpitein, jolloin heikennys on hyvittävä heikennettävää vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan samaan luontotyyppiryhmään kuuluvaan luontotyyppiin. Uhanalaisen eliölajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvittävä saman eliölajin elinympäristöön. (Uusi)

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyvittävien toimenpiteiden luonnonarvojen vastaavuudesta luontotyyppitasolla sekä alueellisesta kohdentumisesta.

103 §

(Kuten YmVM)

104 §

(Kuten YmVM)

104 a §

Luontoteko

Maanomistajan 103 §:n mukaisesti luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä tuotettavia luonnonarvoja voidaan käyttää luontotekona vapaaehtoiseen luontovastuullisuuden osoittamiseen.

Tuotettavien luonnonarvojen oikeudenhaltija voi hakea Lupa- ja valvontavirastolta päätöstä luontoteon hyväksymisestä. ~~Jos hakija on sellainen kirjanpitolain (1336/1997) 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kestävyysraportointivelvollinen hakija, jonka toiminnalla on merkittäviä biodiversiteettivaikutuksia, päätöksen edellytyksenä on, että se on kestävyysraportoinnissaan~~

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

~~osoittanut välttävänsä ja minimoivansa sekä mahdollisuuksien mukaan hyvittäneensä toiminnassaan luonnonarvoille aiheutuvia haittoja.~~ Lupa- ja valvontaviraston on päätöksessä kiellettävä luonnonarvojen tuottamisalueen luonnonarvojen hävittäminen ja heikentäminen ja määriteltävä luonnonarvojen tuottamisalueen rajat. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

(3 mom. kuten YmVM)

(Kuten YmVM) 105 §

(Kuten YmVM) 106 §

(Kuten YmVM) 107 §

(Kuten YmVM) 131 §

134 §

Muutoksenhaku

(5 mom. kuten YmVM)

(uusi 6 mom.) Valtioneuvoston päätöksestä hyväksyä 13 a §:ssä tarkoitettu ennallistamissuunnitelma saa valittaa sillä perusteella, että:

- 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
- 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa;
- 3) päätös on sisällöltään lainvastainen, mukaan lukien:
  - a) Euroopan unionin ennallistamisasetuksen vaatimusten vastaisuus;
  - b) tämän lain 13 a §:ssä säädettyjen sisältövaatimusten vastaisuus;
  - c) hallintolain 6 §:ssä säädettyjen oikeusperiaatteiden vastaisuus, erityisesti suhteellisuuden ja yhdenvertaisuuden osalta;
  - d) perustuslaissa turvattujen oikeuksien, kuten omaisuudensuojan ja elinkeinovapauden, vastaisuus.

(uusi 7 mom.) Hallintotuomioistuin tutkii valituksesta:

- 1) ennallistamissuunnitelman lainmukaisuuden sekä menettelyn, että sisällön osalta;
- 2) sen, täyttääkö suunnitelma Euroopan unionin ennallistamisasetuksen vaatimukset;
- 3) onko suunnitelmassa tehty alueellinen kohdentaminen ja toimenpiteiden valinta suhteellista ja yhdenvertaista;
- 4) onko päätöksenteossa otettu asianmukaisesti huomioon vaikutukset maanomistajiin ja elinkeinonharjoittajiin.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 1 / kesk

(uusi 8 mom.) Jos ennallistamissuunnitelmassa on osoitettu ennallistamistoimenpiteiden kohteita siten, että vaikutukset kohdentuvat yksilöitävissä oleviin kiinteistöihin tai alueisiin, valitusoikeus kattaa myös näiden osoitusten lainmukaisuuden arvioinnin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 12.6.2026

Vesa Kallio kesk
Hanna Kosonen kesk

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 2 / sd, vihr, vas

Vastalause 2

Perustelut

Esityksen tavoite luonnonarvomarkkinoiden edistämisestä on Suomen luonnon ja ekologisesti kestäväen yritystoiminnan näkökulmasta tärkeä. Keskeisin ehdotus koskee luonnonsuojelulain (9/2023) 11 luvun mukaan tuotettavien luonnonarvojen käyttämisen laajentamista luontotekoihin eli säännösten laajentamista ekologisesta kompensatiosta muihin käyttötarkoituksiin ja ennen kaikkea yritysten luontovastuullisuuden osoittamiseen. Toinen keskeinen ehdotus koskee EU:n ennallistamisasetuksen täytäntöönpanoa kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelun ja hyväksymisen osalta. Itse suunnitelmaa laaditaan parhaillaan, eikä tällä esityksellä ole vaikutusta sen sisältöön sinänsä.

Suomen vapaaehtoisen ekologisten kompensatioiden malli on kansainvälisesti poikkeuksellisen vahva. Vahvuuksia ovat toimien lisäisyys, pysyvyys ja viranomaisvarmennus sekä avoin rekisteri. Sääntely antaa vahvan pohjan luonnonarvomarkkinoiden laajentamiselle.

Kansallisten ja EU:n luontotavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin yritysten aktiivista osallistumista ja yksityisen rahoituksen merkittävää kasvua. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen rahoitusvajeen arvioidaan olevan jopa noin miljardi euroa vuodessa ja on selvää, ettei julkinen rahoitus ei yksin riitä vastaamaan tarpeeseen. Siksi hallituksen esityksen tavoite luonnonarvomarkkinoiden edistämisestä on erittäin kannatettava mutta ei täysin ongelmaton.

Yrityksillä on siis keskeinen rooli luontokadon pysäyttäjinä, ja luonnonarvomarkkinat ovat tärkeä työkalu yritysten luontotyön mahdollistamiseksi ja vahvistamiseksi, niin että luontohaittojen estäminen, minimointi ja kompensointi olisi jatkossa itsestään selvää kaikenlaisille yrityksille. Monilla yrityksillä on vahva tahtotila estää, minimoida ja kompensoida luontovaikutuksiaan. Se on tärkeää riskienhallinnan, sijoittajilta tulevien vaatimusten sekä liiketoiminnan yleisen hyväksyttävyyden kannalta.

Kannatamme hallituksen esitystä viranomaisen varmennuksella tuotettavien luonnonarvohehtaareiden käytön laajentamista vapaaehtoisina luontotekoina myös muuhun kuin ekologiseen kompensatioon. Tämä luo pohjaa luonnonarvomarkkinoiden syntymiselle.

Luonnonarvomarkkinoiden kehittämisen suurin haaste on kysynnän puute. Yrityksillä ei tällä hetkellä ole tarpeeksi kannustimia tehdä luontotoimia eli estää, minimoida ja kompensoida toimintansa luonnolle aiheuttamia haittoja. Kysyntää voidaan luoda sääntelyn avulla ja kannusteilla.

Hallinnollista taakkaa yrityksille on syytä välttää. Tämän vuoksi esityksen kestävyysraportointivelvollisten yritysten lisäraportointivelvollisuus on markkinoiden synnyn näkökulmasta haitallinen. Se voi jopa estää joidenkin yritysten tulon luonnonarvomarkkinoille. Luontovaikutusten olennaisuus vaihtelee yrityksen liiketoiminnan ja tilikausien perusteella, eikä sillä ole ajallista tai asiallista yhteyttä lieventämishierarkiaan, joka pohjautuu luontovaikutuksiin.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2026 vp
Vastalause 2 / sd, vihr, vas

Tarpeettoman raskas hallinnollinen taakka vapaaehtoiselle luontovastuuta osoittavalle teolle ulottuu myös maanomistajiin ja välittäjäorganisaatioihin.

Esitykseen on lisätty uusi velvoite niille kestävyysraportointivelvollisille yrityksille, jotka ovat raportoinnissaan todenneet luonnon monimuotoisuuden toiminnalleen oleelliseksi. Tämä on ratkaisuna huono. Käytännössä velvoitteesta seuraava lisäsääntely ja hallinnollinen taakka kohdistuisivat juuri niihin yrityksiin, jotka ovat jo pyrkineet tunnistamaan, vähentämään ja raportoimaan luontovaikutuksiaan sekä tuomaan luonnon monimuotoisuutta näkyväksi osaksi vastuullisuustyötään. Toisin sanoen vapaaehtoiseen luontotoimiin osallistuville yrityksille syntyy esityksen seurauksena lisää hallinnollisia velvoitteita ja tulkinnallista epävarmuutta ilman että siitä olisi luonnon näkökulmasta hyötyä. Nyt esitettävän sääntelyn vaikutus markkinoiden syntyyn tulee arvioida ja korjata seuraavan vaalikauden alussa, mikäli se todella estää luonnonarvomarkkinoiden syntymistä. (Vastalauseen lausumaehdotus)

Valiokunnan tekemät muutokset ennallistamissuunnitelman yksityiskohtaisiin perusteluihin ja yleisiin perusteluihin laajentavat lakiesityksen sisältöä liikaa sen toimivallasta päättämisestä ennallistamissuunnitelman sisällön ohjaamiseen, emmekä voi niitä hyväksyä.

Lopuksi, valiokunnan tekemä muutos suden suotuisan suojelutason saavuttamista koskien ei vastaa täysin asiantuntijakuulemisia, joten emme voi sitä hyväksyä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että sääntelyn hallinnollista taakkaa arvioidaan ja mikäli nyt säädetty raportointivelvollisuus todellisuudessa hidastaa luonnonarvomarkkinoiden käynnistymistä, sääntelyä muutetaan pikaisesti tältä osin.

Helsingissä 12.6.2026

Pinja Perholehto sd
Marko Asell sd
Eveliina Heinäluoma sd
Johan Kvarnström sd
Mai Kivelä vas
Jenni Pitko vihr